

СУВЕРЕННІ ФОНДИ ФІНАНСОВИХ РЕЗЕРВІВ ЯК СТАБІЛІЗАТОРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Західноукраїнський національний університет

***Анотація.** Розглянуто можливість створення суверенних фондів фінансових резервів для забезпечення стабільності національної економіки. Акцентовано на цілях створення таких фондів і їх значення під час кризових подій.*

Ключові слова: суверенні фонди фінансових резервів, економічне зростання, фінансові ресурси, природня рента.

***Abstract.** The possibility of creating sovereign funds of financial reserves to ensure the stability of the national economy is considered. Emphasis is placed on the goals of creating such funds and their importance during crisis events.*

Keywords: sovereign funds of financial reserves, economic growth, financial resources, natural rent.

Для сутнісно-змістовного відображення суверенних фондів фінансових резервів використовується ряд термінів: фонди природних ресурсів (natural resourcefunds), державні резервні накопичувальні фонди, фонди невідновлюваних ресурсів (non-renewable resource funds), сировинні фонди (commodity funds), нафтові фонди (oil funds), стабілізаційні фонди (stabilization funds), державні інвестиційні фонди, суверенні інвестиційні фонди, суверенні фонди добробуту (sovereign wealth funds).

Найбільш уживаним та міжнародно визнаним терміном, закріпленим МВФ є термін суверенний фонд добробуту – Sovereign Wealth Funds (SWF).

У сучасних дослідженнях SWFs є розуміння необхідності створення та накопичення стабілізаційних ресурсів під час економічного піднесення, великого приплив у доходів від експорту певних сировинних товарів для їх використання при спаді в економіці та після вичерпання високоприбуткових природних ресурсів країни. Тобто, через стабілізаційні державні нагромадження повинна забезпечуватися підтримка сталого рівня державних доходів в умовах значних коливань цін на сировинні товари, а також для зменшення інфляції і пов'язаних з нею негативних впливів на галузі економіки[1].

Існує безліч цілей створення СФБ: досягти стабільного економічного зростання, стерилізувати приплив іноземної валюти, забезпечити плавне і стійке надходження інвестицій, збільшити державні резерви

Серед основних причин, за якими питання вивчення феномена суверенних фондів за останній час набув актуальності і особлива увага з боку економістів і політиків, необхідно виділити наступні:

- упродовж останніх кількох років спостерігається швидке зростання кількості нових суверенних фондів добробуту по всьому світу;
- активи під управлінням суверенних фондів характеризуються швидкими темпами зростання, що збільшує їх потенційний вплив на світові фінансові ринки;
- чисті накопичення деяких з суверенних фондів можуть порівнюватися з найбільшими в світі інвестиційними компаніями, пенсійними фондами і резервами деяких центральних банків;
- для національних економік суверенні фонди стають ефективним і потужним інструментом на світовій економічній арені;
- все більше суверенні фонди беруть участі в найбільших міжнародних угодах на ринку злиттів і поглинань, особливо на ринках США і Європи;
- великі інвестиції деяких суверенних фондів в найбільші міжнародні фінансові інститути та компанії, що викликає особливий інтерес з точки зору впливу на вартість компанії, що купується в перспективі.

Станом на 01.01.2020 р. за даними Інституту суверенних фондів (Sovereign Wealth Fund Institute) активи 82 найбільших суверенних фондів світу становили, 8 трлн. дол. США. На першому місці за загальним обсягом накопиченого капіталу знаходиться Китай. Чотири китайські фонди в сукупності мають у своєму розпорядженні активи на суму 1,8 трлн. дол. США. На другому – Об'єднані Арабські Емірати із сумарними активами в 1,211 трлн. дол. США, на третьому – Норвегія з одним фондом на суму 1,1 трлн. дол. США [2].

Як інструмент антикризового управління суверенні фонди в умовах фінансової кризи 2008-2009 років зіграли особливу роль, насамперед цей ефект стосувався Китаю. Стимулювання національної економіки в цей період здійснювалося суверенними фондами в наступних формах: фінансування загальних видатків бюджету; рекапіталізація учасників національної фінансової системи; купівля пакетів акцій на відкритому ринку з метою підтримки фондового ринку; розміщення частини коштів на поворотній основі на банківських депозитах з метою надання додаткової ліквідності фінансовому сектору на умовах встановлення напрямків витрати наданих коштів. У ряді випадків використання коштів стабілізаційних фондів було альтернативою залученню зовнішніх джерел запозичення, для країн, що використовували кошти суверенних фондів у період кризи, у період кризи 2008-2009 років характерні рівні запозичення нижче середньосвітових[3].

В сучасних умовах, пов'язаних із пандемією коронавірусу Covid-19, актуалізувалося питання Стабілізаційного фонду в Україні на майже 200 млрд. грн., з якого будуть здійснюватися видатки на боротьбу із хворобою та мінімізацію негативних наслідків для економіки країни. Проте, на сьогодні це виглядає як тимчасова захід, тому очевидно, що для створення системи сталих фінансів в Україні необхідно створювати більш потужний і такий, що функціонує на постійних засадах фонд суверенного добробуту на основі надходжень від природної ренти. У більшості вищеперахованих країнах в їх системі сталих фінансів джерелом суверенного добробуту є у першу чергу саме природна рента (насамперед гірничя) та інші види ренти (інтелектуальна, технологічна та ін.).

Отже, зі зміною парадигми інвестування на фінансових ринках після останньої кризи активізується роль суверенних фондів як інституційних інвесторів нового типу, чий зобов'язання спрямовані фінансування економіки, та потребують детального розгляду на макrorівні запропонованих концептуальних засад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. What is a SWF? URL ://www.swfinstitute.org/what-is-a-swf/ (дата звернення: 13.02.2021).
2. Сайт міжнародної робочої групи суверенних фондів добробуту. URL : http://www.iwg-swf.org (дата звернення: 12.02.2021).
3. Белов О. Суверенні фонди в інвестиційних процесах поточного десятиліття. Інвестиції: практика та досвід . 2012. №3. С. 11-15.

Карпетян Ольга Михайлівна, к.е.н, доцент кафедри кримінального права та процесу і правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету, Тернопіль, Україна, art_lina03@yahoo.com

Василевський Роман Михайлович, аспірант, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна.

Karapetian Olga, Department of Criminal Law and Procedure, West-Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine, art_lina03@yahoo.com

Vasylevskyi Roman PhD students West-Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine, roman.vasylevskyi@gmail.com